

Talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeet

Kosken TI kunnan lähtökohdat taloussuunnitelman laadintaan

Kosken TI kunnan vuosikate oli vuoden 2025 tilinpäätöksessä 621 590,35 € ja tilikauden alijäämä 52 265,93 euroa. Kunnan käyttöomaisuusinvestoinnit olivat 3 549 477,01 €, joihin saatiin rahoitusosuuksia 27 150 €. Vuoden aikana ei myyty yhtään pientalotonttia.

Rahavarat vähenivät vuoden 2025 aikana 2 758 979,81 eurolla, josta suurin osa on käytetty uuden jätevedenpuhdistamon investointiin. Vuoden 2025 päättyessä kunnalla ei ollut lainaa.

Kuntalain 110§ mukaan taloussuunnitelma laaditaan kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Valtuuston on hyväksyttävä taloussuunnitelma vuoden loppuun mennessä.

Talousarvio ja –suunnitelma tulee laatia siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön analyysien mukaan kuntakentän keskeisimpiä keinoja vastata talouden epätasapainoon ovat edelleen omien sopeutustoimien jatkaminen, tuottavuuden parantaminen, kiinteistökannan tehostaminen sekä maltillinen henkilöstömenojen hallinta.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvion 2027 erityiset tasapainotus- ja strategiapainotukset:

- Vuoden 2027 talousarvion laadinnassa jokaisen toimialan tulee arvioida toimintansa taloudellista kestävyyttä, tuottavuutta ja vaikuttavuutta erityisen kriittisesti. Talousarvioesityksen yhteydessä tulee esittää konkreettiset tasapainotustoimet, joilla vähennetään menoja, lisätään tuloja tai parannetaan toiminnan tuottavuutta vuosina 2027–2029.
- Erityistä huomiota tulee kiinnittää henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön, päällekkäisten tehtävien poistamiseen, toimialojen väliseen yhteistyöhön, toimitilojen ja kiinteistöjen käytön tehostamiseen sekä palvelujen järjestämistapoihin. Lisäksi toimialojen tulee esittää, miten niiden tavoitteet ja toimenpiteet toteuttavat kuntastrategian painopisteitä ja strategisia periaatteita.
- Jokaisesta keskeisestä tavoitteesta tulee esittää konkreettinen toimenpide, vastuutaho, mittari, aikataulu ja arvioitu talousvaikutus. Uusia menoja, palvelulaajennuksia tai investointeja voidaan esittää vain, jos niiden välttämättömyys, strateginen peruste ja vaikutus käyttötalouteen on selkeästi osoitettu.

Talousarvion 2027 laadinnan pääperiaatteet:

- **Palveluiden ostojen määrärahoja ei nosteta vuodelle 2027.**
- **Aineiden ja tarvikkeiden hankintojen yhteissumma ei saa nousta edelliseen talousarvioon verrattuna.**
- **Asiakaspalveluiden ostot kunnilta ja kuntayhtymiltä budjetoidaan kuitenkin niiden esityksen mukaan, ottaen huomioon, ettei asiakaspalveluiden yhteissumma nouse edellisestä talousarviosta.**

Talousarvioasetelma ja tilikartta

Talousarvioasetelman ja tilikartan on suunniteltu pysyvän vuoden 2026 mukaisina.

Talousarvion rakenne

Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenteesta on säädetty kuntalain 110§:ssä. Yhtenäisen esitystavan turvaamiseksi teksti- ja perusteluosa pyydetään laatimaan jäljempänä mainittua rakennetta noudattaen **Opiferukseen** osoitteessa <https://koski.opiferus.fi/Login.aspx> Tekstityyppi **Arial ja kirjasinkoko 11**. Yllä mainittuun osoitteeseen laaditaan valtuustotason talousarvio (ei käyttösuunnitelman tietoja).

Talousarvion teksti- ja perusteluosan rakenne:

Tehtäväalue: Nimi (Talousarvioasetelmasta)
Toimielin: Toimielimen nimi
Toiminta-ajatus: Lyhyt kuvaus siitä, mitä tehtävää varten tehtäväalue on.
(muutama rivi, ei tavoitteita)
Henkilöstö: Vakinainen henkilöstö: virkoina ja toimina. Maininta, jos virka tai toimi on avoinna.
Toimitilat ja muut resurssit: Perustelut, mikäli esitetään muutoksia ja lisäyksiä.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet:

Kunta pyrkii palvelutuotannossaan asiakaslähtöiseen palveluun. Tämän vuoksi toimialojen tulee kiinnittää huomioita siihen, miten valtuuston asettamat tavoitteet välittyvät lautakunnilta eteenpäin vastuuyksiköiden kautta asiakaspalvelutasolle, jotta kunnan organisaatio kykenee tukemaan valtuuston tahdon toteutumista.

Tavoitteiden on oltava yhdenmukaisia lautakuntien kesken ja niiden tulee olla mitattavissa olevia. Lautakuntien on siis käytävä keskenään vuoropuhelua asetettavista tavoitteista.

Käsittelyaikataulu:

Lautakunnat vastaavat talousarvion laadinnasta oman toimialueensa osalta määräajan puitteissa. Kunnanhallitus pyytää toiminnalliset tavoitteet ja talousarvioesitykset kokonaisuudessaan viimeistään syyskuun 30. päivään mennessä.

Toiminnalliset tavoitteet asetetaan seuraava ohje huomioiden:

- Tavoitteita asetetaan 0-3 yhdelle tehtäväalueelle (valtuustotaso);
- Käyttösuunnitelmiin laaditaan tarkennetut alemman tason tavoitteet sekä keinot niiden toteuttamiseen lautakunnille esitettäväksi
- Tavoitteiden tulee olla strategiasta johdettuja
- Tavoitteiden on oltava realistia kunnan voimavaroihin nähden
- Tavoitteiden tulee olla selkeitä ja mitattavissa tai arvioitavissa
- Tavoitteiden toteutumisen tulee edistää kuntalaisten saaman palvelun laatua, määrää ja/tai saavutettavuutta.

Tunnusluvut ja mittarit

Tunnusluvut ja mittarit tulee asettaa sellaisiksi, että niillä voidaan mitata talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Mittarit voivat mitata tavoitteen määrää, laatua tai vaikuttavuutta.

Eräitä määrärahojen ja osamäärärahojen laskentaperusteita

Talousarvioon/taloussuunnitelmaan otettavat määrärahat pyydetään laskemaan seuraavia perusteita noudattaen:

- * **Palkkamäärärahat kirjataan talousarvioon vuoden 2026 kesäkuun palkat +5,05 % + mahdolliset kokemus-/palvelulisisistä johtuvat korotukset. Palkkakulujen arvioinnissa on edellisestä riippumatta otettava kuitenkin huomioon henkilöstön tehokas sijoittaminen ja päällekkäisyyksien karsiminen sekä luonnollisen vähenemisen hyödyntäminen.**

Hallinto- ja taloustoimistossa tallennetaan vakinaisten viran- ja toimenhaltijoiden palkat. Opettajien palkat tallennetaan koulutoimistossa. Palkkojen tulee olla tallennettuna **elokuun 28. päivään mennessä**. Lautakuntien tulee arvioida sijaisten ja varahenkilöiden palkat sekä erilliskorvaukset ja kokouspalkkiot sekä mahdollisesti suunnitellut muutokset vakinaisissa viroissa ja toimissa.

- * **Työnantajan sosiaaliturvamaksu (sairausvakuutusmaksu) 1,84% (tili 4191)**
- * **Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,75% (tili 4192)**
- * **Tapaturmavakuutusmaksu on 1,00 % (tili 4194)**
- * **Tasausmaksu 2,5% (tili 4110)**
- * **Taloudellinen tuki 0,03 % (tili 4193)**
- * **KuEl-maksu on 24,41 % KuEl:n alaisista palkoista (tili 4111)**
  - josta työnantajan työkyvyttömyyseläkemaksu on 0,81%
  - josta laskennallinen ta:n maksu on 17,11%
- * **VaEl-maksu on 24,40% VaEl:n alaisista palkoista (tili 4112)**
  - josta työnantajan työkyvyttömyyseläkemaksu on 0,80%
  - josta laskennallinen ta:n maksu on 17,10%

Palkkojen sivukulut lasketaan keskitetysti hallinto- ja taloustoimistossa sen jälkeen, kun kaikki palkat on tallennettu ProEconomica Premiumiin.

Talousarviopohjaan lasketaan hallinto- ja taloustoimistossa palveluiden ja tarvikkeiden ostot Talousarvion 2027 laadinnan pääperiaatteet-kohdan mukaisesti. Lautakuntien tulee käydä kriittisesti läpi kaikki luvut mahdollisten tarkistusten ja määrärahakorjausten takia.

Suunnitelmapoistot lasketaan hallinto- ja taloustoimistossa keskitetysti.

Vyörytyserät ja sisäiset erät lasketaan joko keskitetysti hallinto- ja taloustoimistossa tai asianomaisella toimialalla.

Talouden tunnusluvut lasketaan hallinto- ja taloustoimistossa.

Kunnanhallitus täydentää tarvittaessa ohjeita ja laskentaperusteita, kun valtionhallinnosta on saatu lopulliset päätökset ja laskelmat vuosien 2027-2029 kustannusperusteista.

Tapaturmavakuutuksen tarkempi prosentti selviää vasta joulukuussa.

Investointiosan hankkeet

Talousarvion/taloussuunnitelman investointiosassa tulee esittää kaikki käyttöomaisuuden hankinnat sekä peruskorjaukset. Kuitenkin siten että investointiosassa käsitellään ainoastaan hankinnat, jotka ylittävät poistosuunnitelmassa vahvistetun pienhankintarajan / 10.000 euroa ja käyttöaika enemmän kuin yksi vuosi. Jos kokonaisuuteen (esim. ATK-järjestelmä, viemäriverkon osa yms.) kuuluvan yksittäisen osan hankintahinta on alle 10.000 euroa, mutta koko järjestelmän huomattavasti tästä yli, tulee osahankintakin esittää investointiosassa.

Kaikista investointiosaan esitettävistä hankinnoista on ilmoitettava hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset ja mille suunnitteluvuosille ne kohdistuvat sekä käytetäänkö hankkeen rahoittamiseen valtion tai muun tahon rahoitusta. Vaikka ulkopuolinen rahoitus osaksi tai kokonaan riittäisikin hankkeen toteuttamiseen, tulee määrärahat ottaa taloussuunnitelman investointiosaan bruttomenoina ja -tuloina.

Kaikkien investointihankkeiden osalta tulee talousarvioesityksessä ilmoittaa myös hankkeen valmistumisen vaikutukset toimintaan ja toiminnan käyttökuluihin. Jotta investoinnit voidaan toteuttaa suunnitellussa aikataulussa, tulee kaikista investointiosan hankkeista olla laadittu alustava käyttösuunnitelma, jossa hankkeen laajuus ja kustannukset sekä vaikutus tulevaan poistopohjaan on selvitetty.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykset tulee jättää kunnanhallitukselle 30.09.2026 mennessä.

Koskella TI 17.8.2026

KOSKEN TL KUNNANHALLITUS